

HOGYAN LEGYEK
ÖKOTUDATOS
FOGYASZTÓ?

Kiadja:

Fogyasztói és Betegjogi Érdekvédelmi Szövetség

www.febesz.eu

www.ökovidék.hu

Minden jog fenntartva. A kiadványt, illetve annak részét tilos sokszorosítani, bármely formában vagy eszközzel a kiadó engedélye nélkül közölni.

A kiadvány az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával, újrahasznosított papíron készült.

Kézirat lezárva:

2013. január 3.

ELŐSZÓ

Környezet-, egészség-, és fogyasztóvédelem: egymástól elválaszthatatlan, összetartozó fogalmak. Ha ökotudatos vásárló szeretnél lenni, tudnod kell, miként választhatsz helyesen egy boltban, hogyan kezeld a hulladékod, vagy hogyan használd a Föld erőforrásait.

Belegondoltál már, mi lenne velünk tiszta levegő, vagy víz nélkül?

Ha többé nem jutnánk hozzájuk? Nem olyan bonyolult gondoskodni a természeti erőforrásokról: elsőként tájékozódj, majd válassz helyesen! Keresd az újrahasznosított, természetes anyagból készült árukat, kerülj a boltokban a túl sok csomagolást, fogyassz kevesebb energiát, spórolj a vízzel!

Környezetünk gondjaira megoldást jelenthet a fenntartható fogyasztás, vagyis, hogy mindannyian olyan felelősségteljes fogyasztói döntéseket hozzunk, amelyekkel hozzájárulunk a környezetszennyezés csökkentéséhez.

Most rajtad a sor! Bármilyen kis lépéssel kezdheted!

A kiadvány végén található tesztet kitöltve küldd el nekünk, lehet, hogy pont Te leszel az, aki ajándékban részesülsz!

Ne felejtse el: a legjobb hulladék az, amely nem is keletkezik, vagyis, a tudatosság a vásárlásnál kezdődik!

Dr. Baran Alexandra

ügyvezető elnök

Fogyasztói és Betegjogi Érdekvédelmi Szövetség

KÖRNYEZETTUDATOS VÁSÁRLÁS

A fenntartható életmód megteremtése közös érdekünk, melynek célja, hogy környezetbarátabb, egészségesebb életet élhessünk, illetve e feltételeket megteremtjük a jövő nemzedéke számára is.

Az ökotudatos vásárlás első lépése, hogy próbáld előre átgondolni vásárlási döntéseidet, tervezd meg, legyél határozott, s csak olyan terméket tegyél a kosaradba, melyre valóban szükséged van. Ha Te is kevesebb hulladékot akarsz termelni, megfontoltabban, tudatosabban kell élned! Legyél Te is ökotudatos vásárló!

- 🔄 **Készíts bevásárlólistát:** csak a feljegyzett, előzetesen kigondolt termékeket vásárolj meg!
- 🔄 **Célirányosan vásárolj:** ne kalandozz el az árutól roskadozó pultok és polcok között, így ugyanis könnyen beeshet a kosaradba egy-két felesleges termék.
- 🔄 **Lehetőleg friss élelmiszerek mellett dönts:** a fagyasztott termékek előállítása és tárolása ugyanis tízszer több energiát emészt fel.
- 🔄 **Vásárolj helyben készült termékeket** és szezonra jellemző

zöldségeket, gyümölcsöket a sok ezer kilométert utaztatott, mesterségesen érlelt és tartósított áruk helyett!

- 🔄 **Vegyél olyan árucikkeket, amelyek hulladékok hasznosításával készültek,** ezeket ugyanis sokkal kevesebb energiába kerül előállítani, mint az újakat. Az újrahasznosított papír akár 30%-kal is olcsóbb lehet, mint az új papír. Ha teheted, ilyet vásárolj!
- 🔄 **Tartós termékeket válassz** - próbáld minél kevesebb eldobható, egyszer használatos dolgot venni!
- 🔄 **Vásárolj betétdíjas, visszaváltható kiszerezésű termékeket:** ezzel ugyanis megelőzhető a csomagolási hulladék keletkezése.
- 🔄 **Ne a reklámok hatására,** hanem előzetes ismereteid, tapasztalataid alapján vásárolj!
- 🔄 **Ne vegyél minden vásárláskor nejlonzacskót,** inkább vigyél magaddal tartós, mosható textilszatyrot!
- 🔄 **Kerüld az „agyoncsomagolt” termékeket** (pl. bonbonok), amiből lehet, kimért formában vásárolj!

A CSOMAGOLÁS SZEREPE, ÁTTANULMÁNYOZÁSA

Napjaink fogyasztói társadalmában kiemelkedő szerepet játszik az áruk csomagolása. Sajnos ez a termékek döntő hányadára jellemző, ideértve az előre csomagolt kiszerelésben kínált árukat, tálcsás zöldségeket, gyümölcsöket is.

Tudtad? - Magyarországi felmérések szerint, az egy lakos által megvásárolt csomagolóanyag mennyisége évi 70 kg.

Biztosan nem is sejtitek, hogy a különböző termékeket gyártó cégek mennyi értékes alapanyagot és energiát használnak fel a csomagolásra. Valamennyi felhasznált nyersanyag és energia árát teljes egészében a fogyasztó, azaz mi fizetjük meg. Gondoltál már arra, hogy heti bevásárláskor mennyi szemetet (hulladékot) cipelsz haza? Kis odafigyeléssel te is megtapasztalhatod, hogy mennyi felesleges hulladékot termelsz. Az utcán kezedbe nyomott hirdetőcédulák, a gyorséttermekben elfogyasztott ételek csomagolási hulladéka, az élelmiszerosztályon ingyenesen

hozzáférhető műanyagzacskók, és még sorolhatnánk, egyre csak növelik a szeméthegeyeket.

Mi is a csomagolás szerepe?

A csomagolás megőrzi a termék tulajdonságait, növeli (pl. romlandó élelmiszerek) eltarthatóságát; információkat szolgáltat a fogyasztó számára a termék minőségéről, összetételéről, használatáról, származási helyéről, s megvédi a terméket a szennyeződésektől.

Tudtad? – Az utóbbi harminc évben, a csomagolási hulladék mennyisége ötszörösére növekedett. A műanyag alapú csomagolóanyagok megjelenésével napvilágot látott az ún. egyutas, azaz egy használat után eldobandó csomagolás, amely jelentős mennyiségű a jelenlegi csomagolóanyagok között.

Mit tehetsz?

Lehetőség szerint kerülj az előre csomagolt termékek, tálcsás kiszerelésű zöldségek, gyümölcsök megvásárlását. Válassz inkább friss, hazai terméket, mellyel nem csak egészségedet óvod, de a környezetet is. Próbáld kerülni a túlcsoomagolt árukat, s döntésedet ne a csomagolás, hanem a termék minősége, jellemzői alapján hozd meg.

KÖRNYEZETBARÁT TERMÉK CÍMKÉK

Amikor a mindennapi fogyasztási cikkek beszerzésénél a környezet és az egészség szempontjait fokozottan akarjuk figyelembe venni, akkor nagy segítségünkre lehetnek a környezetbarát termék címkék vagy ökocímkék, a minősített bioélelmiszereket jelző címkék, a termék hazai származását igazoló címkék, illetve a különféle energia-címkék. A környezetbarát termékek azok az áruk, melyek megújuló vagy újrahasznosított alapanyagokból készültek, gyártásuk során, és használatuk alatt kevésbé károsítják a környezetet, használati idejük lejártá után a környezetet nem károsítva elbomlanak, vagy újrahasznosíthatók.

Ne csak nézz, láss is! Keresd a jeleket!

Vásárlásnál megbízható segítséget jelentenek az országos vagy nemzetközi környezetbarát termékek jelei.

Biztosan Te is láttál már olyan csomagolást, melyen a magyar Cédrus, a német Kék Angyal, az Európai Virág vagy az Eurolevél környezetbarát termékjeleket tüntették fel.

Keresd a környezetbarát árukat! Figyeld a csomagoláson feltüntetett címkéket!

Eurolevél - a legújabb öko logó

A biotermékek jelölésére szolgáló új uniós logó. Az uniós tagállamokból származó és a szükséges

előírásokat teljesítő valamennyi előre csomagolt ökológiai termék esetében kötelező a feltüntetése.

Európai Virág

Az EU-ban, Norvégiában, Liechtensteinben és Izlandon alkalmazott önkéntes címke azokat az árucikkeket és szolgáltatásokat jelöli, amelyek a hasonló termékekhez képest kevesebb környezeti kárt okoznak. Jelenleg a hazai boltokban főleg tisztítószereken, szappanokon, samponokon, ruhákon, egyes papíripari termékeken találkozhatsz vele.

Magyar környezetbarát jelzés („Cédrus-jel”)

Mindennapi vásárlásod során gyakran találkozhatsz vele szatyrokon, csomagolóanyagokon (tojásos doboz). Ennél azonban sokkal több termék kategóriában alkalmazzák a Magyar Környezetbarát Termék Kht. kritériumrendszerét.

Néhány csomagoláson egymásba futó nyilakat, feliratokat találsz. Lássunk néhány példát!

Fontos, hogy a körkörös nyilakból álló jel (Möbius-hurok) csak akkor környezetbarát termék jel, ha vele együtt kiegészítő információ (felirat, szám, magyarázat) szerepel.

Műanyag termékeken (pl. szemeteszák, pohár) és csomagolóanyagokon szintén található nyilakból és számokból álló jelek. Általuk azonosítható az anyag összetétele, így könnyebb a

szétválogatásuk. A legnagyobb veszélyt a környezetünkre a PVC jelenti. Az ilyen anyagból készült gyermekjátékokat és élelmiszer-csomagolásokat tanácsos elkerülni.

Többet mondhat számodra, ha a csomagoláson rövid felirat jelzi, miért is nevezi a gyártó környezetbarátnak az adott árut (például újra feldolgozott anyagból készült, nem tartalmaz egészségre ártalmas anyagokat, környezetkímélő, biológiailag lebomló összetevőkből áll).

Ne téveszd össze a hiteles környezeti címkéket más jelölésekkel, illetve a gyártók állításaival! Az ökocímkét elnyert termékeken megtalálható a minősítés regisztrációs száma és röviden az előnyös környezeti tulajdonságok ismertetése. A kevésbé tájékozott vásárló gyakran környezeti címkének tekinthet egyéb jeleket.

A „Zöld Pont” védjegy szintén megtéveszthet. A jel feltüntetése a csomagoláson ugyanis csak azt jelenti, hogy az adott csomagolásra befizették a megfelelő díjat a nemzeti csomagoláshasznosító szervezetnek. A jel környezeti szempontokat nem árul el a csomagolásról.

Biotermékek

A bioélelmiszereket jelző címkék a Biokontroll Hungaria által minősített élelmiszerek, amelyek a környezetre a legkisebb káros hatással vannak és előnyösek a vásárló egészsége szempontjából.

Ahhoz, hogy ma Magyarországon egy termelő „bio-gazda” lehessen, és termékeinek csomagolására rátehesse az ezt

igazoló logót, ahhoz nagyon szigorú jogszabályi előírásnak és kritériumrendszernek kell megfelelnie, illetve költenie kell a cím elnyeréséhez. A tanúsítvány elnyerése után a szervezet minden évben további ellenőrzéseket tart, hogy biztosítsa a tanúsítvány hitelét és biztonságát.

Méltányos kereskedelemről származó termékek

A méltányos kereskedelemben elsősorban a harmadik világ jellegzetes exporttermékeit forgalmazzák: főleg kávé, teát, cukrot, gyapjút és gyapjútermékeket (például ruhát), rizst, olajos magvakat, kézműves termékeket.

Azok a kereskedők, akik vállalják, hogy a méltányos kereskedelem elveit követik, a kizsákmányolástól védik meg a termelőket. A méltányos kereskedelem célja továbbá az emberi jogok védelme, a fogyasztók tudatosságának növelése, a hátrányos helyzetű termelők (például nők vagy bennszülöttek) fejlődési esélyeinek növelése, védekezés a gyermekek kizsákmányolása ellen.

A Nemzetközi Méltányos Kereskedelem Tanúsító Szervezet (Fairtrade Labelling Organizations International - FLO)

felügyeli a méltányos kereskedelem elveinek betartását. A méltányos kereskedelemről származó termékek többségén a Fair Trade logó garantálja, hogy a termék valóban megfelel a szigorú minősítés követelményeinek. Ez a címke

igazolja, hogy a termék átment a méltányos kereskedelem kritériumai szerint végzett független ellenőrzésen.

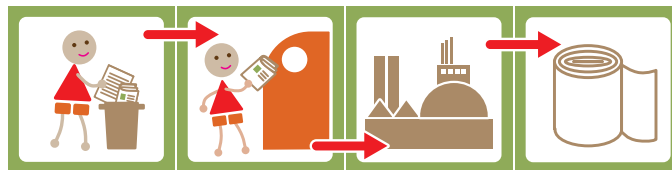
ÚJRAHASZNOSÍTÁS, SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS

A háztartási hulladékok – például komposztálható szerves, papír, üveg, műanyag hulladékok – elkülönítését már otthonodban célszerű elkezdni. Az újrahasznosítással egyrészt nyersanyagokat és energiát takaríthatsz meg, másrészt csökkenthető a környezetterhelés, hiszen a szelektíven gyűjtött hulladék nem kerül a lerakókra.

A hulladékok keletkezését nem csak megelőzéssel, hanem átgondolt és környezettudatos vásárlással is megakadályozhatod. Egyfajta utógondozással további lépéseket tehetsz az ügy érdekében: például az egyes termékeket újrahasznosítod; szelektíven gyűjtöd a hulladékot; visszaváltod a betétdíjas üvegeket és palackokat; egyes termékeket újrahasználsz, megnöveled élettartamukat; megfelelően kezeled a veszélyes és a nem veszélyes hulladékokat.

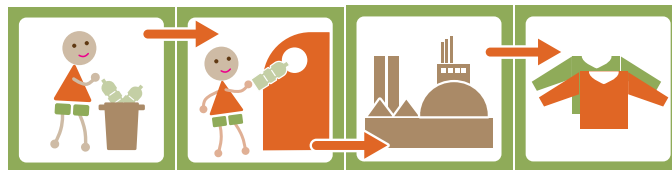
Újrahasznosításkor a termék anyagában hasznosul: ismét alapanyagot képeznek (másodnyersanyag), s új terméket gyártanak (például törött üvegekből befőttesüvegeket készítenek). A folyamat nélkülözhetetlen feltétele az anyagok gondos és tiszta szétválogatása, szelektálása.

A papír újrahasznosítása

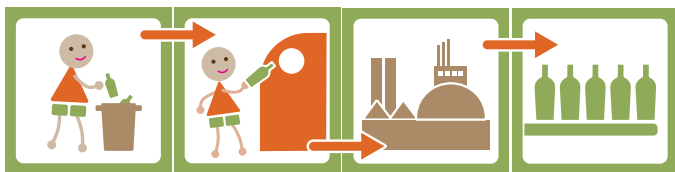
A háztartásokban, otthonodban keletkező papírhulladékok között nagyon sokféle és különböző minőségű papír fordul elő. Az újrahasznosítás alapfeltétele, hogy a hulladékpapír ne legyen szennyezett.

A műanyag újrahasznosítása

A műanyagok újrahasznosítása összetett feladat, mert ennek az anyagtípusnak számos különböző változata létezik. Gyakran ugyanannak a műanyagnak sem azonos az összetétele, mert a gyártás során erősítő anyagokat, töltőanyagokat, színezőanyagokat stb. kevernek az alapanyagába. Emiatt a műanyagokat a szelektív hulladékgyűjtés során csak mint vegyes műanyagot lehet gyűjteni, ezt követően pedig feldolgozás előtt kell anyagfajták szerint szétválasztani.

Az üveg újrahasznosítása

Napjainkban a korábbi évtizedek többszörösére bővült az üveghulladék aránya a háztartási hulladékokon belül.

 Tudtad? - Ha szín szerint válogatva gyűjtöd az üvegeket, akkor azok szinte 100%-ban újrahasznosíthatók és a végtermék minősége is szinte azonos az új üvegekével mindamellett, hogy a folyamat során 10-20% energia-megtakarítás is elérhető.

A fémek újrahasznosítása

Az ércléghelyek kimerülése, a kitermelés költségeinek emelkedése, valamint a fémek előállításának és feldolgozásának magas járulékos költségei egyre inkább szükségessé teszik a fém csomagolóanyagok másodnyersanyagként történő hasznosítását. A fémhulladékok újrahasznosításával nemcsak nyersanyagot, de jelentős mennyiségű energiát is megtakaríthatasz.

Az italos karton újrahasznosítása

Az italos kartonok (tejes és üdítős többrétegű italdobozok) szintén újrahasznosíthatók, szelektív gyűjtésük már számos településen megoldott. Sajátosságuk, hogy általában nem külön gyűjtődényben, hanem valamelyik anyagfajtaival együtt gyűjtik, és később válogatják szét őket. A dobozok

háromféle anyagípusból készülnek, alkotóelemeik: papír (minimum 75%), műanyag (polietilén) és alumínium.

Hogyan szelektálj otthon?

A hulladékot gondosan, mindig anyagfajtként kell válogatni. Három-négy hulladékfajta szelektív gyűjtése könnyen kivitelezhető. A papír, az üveg, esetleg a műanyag flakon gyűjtéséhez vegyél elő egy dobozt, a szerves anyag tárolásához csupán egy vödörre van szükség, a maradék pedig mehet a hagyományos szemetesbe. Gondoskodj a szelektált hulladék elszállításáról (pl. hulladékudvar, iskolai akció, szolgáltató vállalat) is.

Mi szelektálható és mi nem?

Az alábbi táblázatban segítségképp összefoglaltuk a szelektíven gyűjthető és nem gyűjthető hulladékok körét, így te is könnyebben eligazodhatsz a szelektálható és nem szelektálható hulladékok között.

Szelektálható	Nem szelektálható
Üveghulladék	
barna, zöld, fehér üveg; italos üveg, lekváros üveg stb.	ablaküveg, villanykörte, szemüveg, tűkőr
Papírhulladék	
karton, újságpapír, telefonkönyv, barna papírzacskó, csomagolódoboz	matrica, címke, üdítős doboz, élelmiszerrel szennyezett papír
Műanyag hulladék	
ásványvizes, üdítős palack, samponos, vagy üdítős flakon	gyerekjátékok, akkumulátort tartalmazó műanyag eszköz

Ha van rá lehetőség, mosd és öblítsd el az üvegeket, műanyagokat, távolítsd el a címkét és a fedőt!

Mit tudsz tenni azért, hogy kevesebb hulladék keletkezzen otthonodban?

A pazarló fogyasztási szokások okozzák a legtöbb környezeti problémát. Azzal, hogy a valódi szükségleteinket jóval meghaladó mértékben vásárolunk élelmiszert, ruhaneműt és egyéb mindennapi cikkeket, jelentősen hozzájárulunk a hulladék keletkezéséhez. Tudtad, hogy Magyarországon évente a háztartásokban megközelítőleg 4-5 millió tonna hulladék keletkezik? Az utóbbi években nőtt a háztartások fogyasztása, és ezzel párhuzamosan a háztartási hulladékok aránya is.

A hulladékcsökkenés a vásárlásnál kezdődik. A használati tárgyak, élelmiszerek megvásárlása előtt gondold végig, hogy mi lesz az áru, vagy csomagolóanyagának sorsa, mekkora a belőlük származó hulladék mennyisége és az ezzel járó környezeti teher! Próbáld meg a mindennapi életviteledhez leginkább szükséges árukat kiválasztani, azt vedd meg, ami tényleg szükséges, illetve ami kevesebb hulladékot termel!

A használati tárgyak széles választéka már lehetővé teszi, hogy a sokszor ugyan drágább, de jobb minőségű, s így vélhetően tartósabb, hosszabb életű árukat vásároljunk. Ezáltal – leginkább a ruházati és műszaki cikkek esetében – jelentősen csökkenthetjük a hulladékképződést.

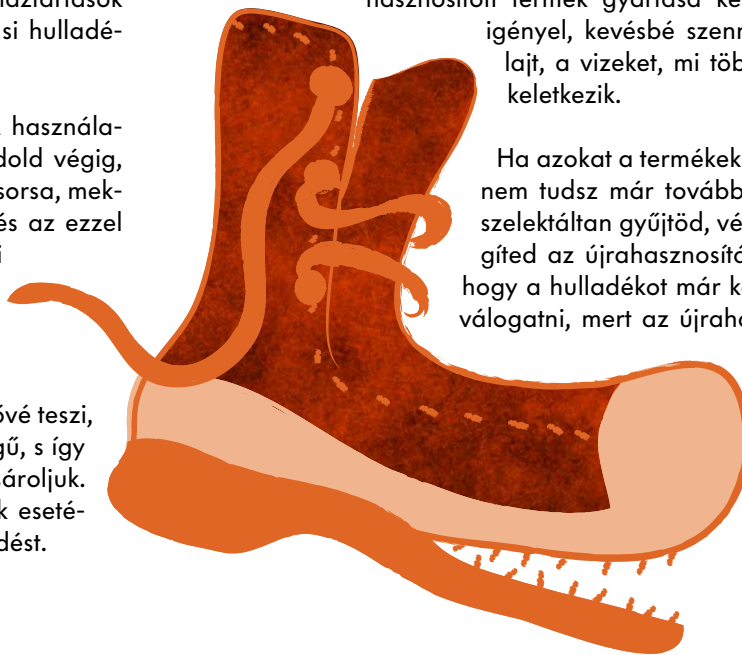
Vegyek vagy javíttassak?

Hajlamosak vagyunk a régen vásárolt használati tárgyakat kidobni, s újat vásárolni. Pedig az általunk már elhasználtnak vélt tárgyak kis javítással mások számára újra használhatóak. Érdeklődj a környezetben élők körében, s add át számukra a még használható eszközöket. Számos műszaki cikket a terméket árusító üzletek is visszavesznek, s így azokat újrahasznosítják.

Típek:

Ha teheted, vásárolj újrahasznosított termékeket! Az újrahasznosított termék gyártása kevesebb nyersanyagot igényel, kevésbé szennyezi a levegőt, a talajt, a vizeket, mi több, minimális hulladék keletkezik.

Ha azokat a termékeket, amelyeket biztosan nem tudsz már tovább- vagy újrahasználni, szelektáltan gyűjtöd, véded a természetet, segíted az újrahasznosítást. Ennek előfeltétele, hogy a hulladékot már keletkezésekor szét kell válogatni, mert az újrahasznosításhoz csak az egymemű, egymással nem szennyezett, tiszta anyagok (pl. ételmaradékkal nem szennyezett doboz) gyűjthetők egybe.

KOMPOSZTÁLÁS

A komposztálás, komposztkészítés hasznos időöltés. A komposztálás célja a háztartási hulladék csökkentése, és a visszajuttatott tápanyagokkal a talaj javítása. Komposztálható hulladékok: vágott fű, lomb- és gallyhulladék, az összes zöldség- és gyümölcsmaradék, sövények, bokrok nyírásából származó nyesedékek, gyümölcshéjak stb.

A feldolgozott szerves zöldhulladék talajjavításra, tápanyag-utánpótlásra közvetlenül hasznosítható, a biológiai körforgásba visszavezethető. Ráadásul így kevesebb hulladék-lerakóhelyre van szükség.

A komposztálás alapanyagai

- konyhai zöldhulladék
- kerti zöldhulladék
- zöldség- és gyümölcsmaradékok, tojáshéj, tea, ételmarmaradék (hús és folyadék nem), növényevő állatok ürülete, toll, állatszőr
- levágott fű, élő növények, vadvirágok, zöldségek, faágak, fanyesedékek (örölve, összeaprítva)

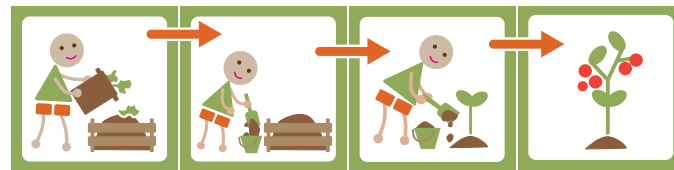
Tilos a komposztba tenni!

Olaj, húsmaradék, csont, építési faanyag, vegyszerrel kezelt fa, fém, üveg, kő, műanyag, hamu.

Hogyan komposztálj?

1. Válassz ki egy területet a kert egy árnyékos szegletében. Lazítsd fel a talajt, felszínére aprított faágakat, száraz fűvet vagy szalmát tegyél.

2. Az aprított szerves hulladékot rétegenként terítsd szét a talajfelszínen. Építs halmot domb vagy hasáb alakúra. E helyett, akár jól szellőző komposztárolóba is rakhatod a szerves hulladékot.
3. Az egyes alkotóelemeket rétegenként helyezd egymásra: konyhai szerves hulladék, kevés föld, fahamu, kerti zöldhulladék. Ezeket a rétegeket ismételd mindaddig, amíg a halom el nem éri a kb. egyméteres magasságot.
4. Az érés meggyorsítása érdekében oltóanyagot is szórhatasz a rétegek közé (legjobb az érett komposzt, de kaphatók e célra különféle készítmények is).
5. Ha a komposzt túlságosan száraz, akkor locsolni kell. Tartsd nedvesen, de soha ne vizesen, mert akkor rothadni kezd!
6. Ha a komposztot havonta alaposan megforgatod, akkor az anyag három-négy hónap alatt félrett komposztta válik. Az ilyen állagú komposzt már majdnem földszerű, de a keményebb alapanyagok és fás részek még felismerhetők.
7. A komposzt végterméke, a mesterséges humusz beoltás nélkül hat, hidegebb évszakokban kilenc hónap alatt készül el. Felhasználás előtt hagyd még két hónapig pihenni.
8. A kész komposzt a friss, erdei avar illatára emlékeztet, ez a természetes biológiai folyamat, a korhadás jele.
9. A jó komposzt állaga akkor megfelelő, ha olyan, mint a kifacsart szivacs: nedves tapintású, de nem lehet belőle több vizet kinyomni.

VESZÉLYES HULLADÉKOK KEZELÉSE

Veszélyes hulladéknak számítanak azok az anyagok, amelyek az emberi egészségre vagy életre károsító hatást fejtenek ki.

Te is ismeresz veszélyes hulladékokat! Gondolj csak a telefonod akkujára, vagy a játékodba tett ceruzaelemre. Ha elhasználnád, gondosan kell őket kezelni, hogy ne veszélyeztessük egészségünket!

Ceruzaelem, gombelem, góliátelelem, tölthető akkumulátor, 9V-os elem, lapos elem, telefon akku

Az elem számos hordozható elektronikai készülékünk energiaellátó eszköze. Ha belegondolsz, biztos a közvetlen környezetedben is legalább fél tucat elemmel működő készülék van. Az elemeket tölthető, ezáltal újrahasználatos akkumulátorokkal helyettesítsd! A nagyobb teljesítményű gépekben (például fényképezőgép) már használhatatlan elem még működőképes a kisebb teljesítményű eszközökben (például a televízió távirányítója).

Tudod miért veszélyes a száraz-elem? A használt elemek és akkumulátorok mérgező nehézfémeket (kadmium, nikkell, lítium) tartalmaznak, melyek miatt veszélyes hulladéknak számítanak.

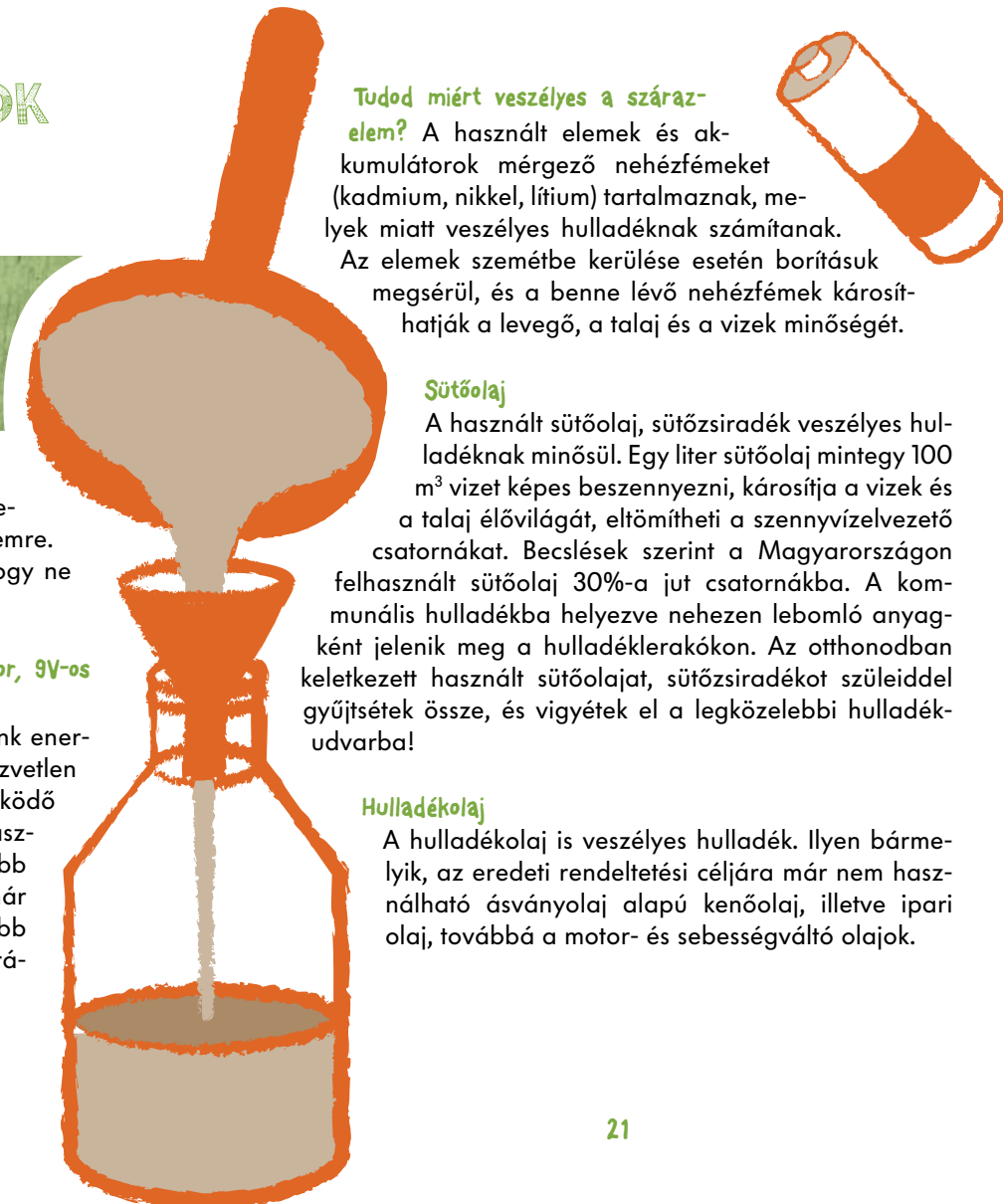
Az elemek szemétként való kezelése esetén borításuk megsérül, és a benne lévő nehézfémek károsíthatják a levegőt, a talajt és a vizek minőségét.

Sütőolaj

A használt sütőolaj, sütőzsiradék veszélyes hulladéknak minősül. Egy liter sütőolaj mintegy 100 m³ vizet képes beszennyezni, károsítja a vizek és a talaj élővilágát, eltömítheti a szennyvízelvezető csatornákat. Becslések szerint a Magyarországon felhasznált sütőolaj 30%-a jut csatornába. A kommunális hulladékba helyezve nehezen lebomló anyagként jelenik meg a hulladéklerakókon. Az otthonodban keletkezett használt sütőolajat, sütőzsiradékot szüleiddel gyűjtsétek össze, és vigyétek el a legközelebbi hulladékudvarba!

Hulladékolaj

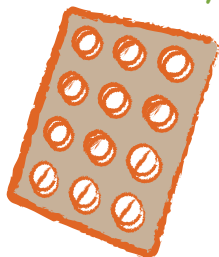
A hulladékolaj is veszélyes hulladék. Ilyen bármelyik, az eredeti rendeltetési céljára már nem használható ásványolaj alapú kenőolaj, illetve ipari olaj, továbbá a motor- és sebességváltó olajok.

Világítóttest

Az elhasználódott fénycsövek, kompakt fénycsövek és fémhalogén lámpák veszélyes háztartási hulladékok. Begyűjtésükre külön hulladékgyűjtők állnak rendelkezésre, de visszaviheted a kereskedőhöz is. A hagyományos izzó- és halogénlámpák nem tartalmaznak környezetre veszélyes anyagokat. Szelektíven nem gyűjthető, így vidd vissza a vásárlás helyére!

Gyógyszer

Magyarországon valamennyi gyógyszerárban díjmentesen visszaveszik a gyógyszeripari készítményeket. A szemétbe került gyógyszer káros, sőt veszélyes lehet a környezetünkre.

GONDOSKODJ A LEVEGŐRŐL!

Ahhoz, hogy egészségesek legyünk, a belélegzett levegőnek tisztának kell lennie. A természet megtisztítja a levegőt: az óceánok és a növények elnyelnek bizonyos gázokat, mint például a szén-dioxidot, az eső pedig a port és néhány szennyező anyagot távolít el belőle. A gyárak, motorok, tűzvészek, a fűtés, a járművek mind mérgező gázokat, szén-dioxidot és nehézfémeket juttatnak a légkörbe.

Tudtad, hogy a levegőt olyan anyagok is szennyezik, mint a légrfrissítők, növényvédő szerek, oldószerek, a cigarettafüst és sok más, naponta használt anyag?

Az iparosítás, a termelés, a fogyasztás és a szállítás egyre jelentősebb lesz, így a levegő is egyre szennyezettebbé válik. Bi-

zonyos szennyeződések összekeverednek a légkör vízpárájával és savassá válnak. A csapadékok a maró és mérgező savakat eljuttatják a növényekre és az állatokra. Minden szennyeződés a táplálékláncban gyülemlik fel. Amikor például egy tehén a hulladékégetőből származó porral szennyezett fűvet legeli, akkor mérgező dioxin halmozódik fel a húsában és a tejében.

Tudtad, hogy bizonyos rovarfajták eltűnnek, mert a szennyezett levegőnek köszönhetően annyira megváltozik a virágok illata, hogy nem találják már rájuk?

Mi is az a szmog?

A szmog egy nagyon szennyezett köd, amely beborít egy várost. Alapvetően az ipari szennyeződéseknek köszönhető. Megmarad egy város felett, és a levegő nem tud felfrissülni. 1952 és 1962 között Londonban rendkívül szmogos időszakok voltak, amelyek több ezer ember halálát okozták. Mint a legtöbb nagyváros, Peking is sokat szenved a légszennyezettségtől, oly mértékben, hogy időnként fuldoklik a szennyezett levegőtől. A 2008-as olimpiai játékok során a hatóságok kötelezték a gyárakat, hogy zárjanak be, és megtiltották a túlságosan szennyező járművek közlekedését. Így próbálták a sportolók és a turisták számára elfogadható levegőminőséget biztosítani.

A levegőszennyezés a magyar nagyvárosokat is érinti. Szmogos időszakban az időseknek és a gyermekeknek nem ajánlott utcára menni.

Cselekedj!

Figyelj arra, hogy ne szennyezd a levegőt vegyi anyagokkal! A műanyag tárgyakat például jó, ha elkerülöd. Gyártásuk és megsemmisítésük is környezetszennyező. Minden „eldobható” termék ront a Föld egészségén: jelentősen növelik a hulladék mennyiségét, és ritkán készülnek biológiailag lebomló anyagból.

Ha lehetséges, válaszd inkább a piacokon való vásárlást, és közlekedj tömegközlekedési eszközön vagy biciklin! Ne égess el valamit csak azért, hogy megszabadulj tőle, hiszen az égéskor felszabaduló mérgező anyagok a saját életteredet is szennyezik!

Talán nem feltétlenül szükséges nagy autót vásárolni, megtölteni a lakást hamar elromló vagy feledésbe merülő kacsatokkal, vagy túl megre fűteni a házat. Jó, ha észben tartja családod a fűtési rendszer szabályozását és karbantartását.

Éghajlatváltozás

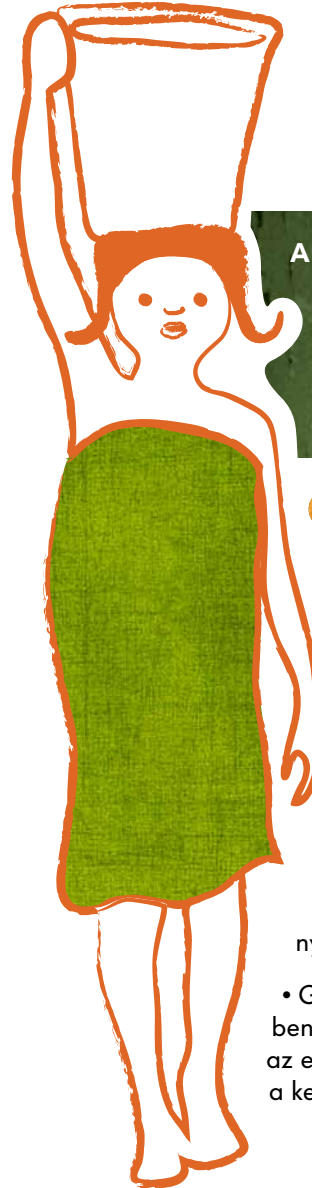
A Föld éghajlata változik. Ha nem figyelsz rá, ez a változás fel fog gyorsulni. A nyugati társadalmak óriási energiafogyasztása, szennyező életmódja miatt az üvegházhatás fokozódik, így szélsőséges időjárással, viharokkal, szárazsággal, vízhiánnyal, jégtáblák olvadásával és állatfajok pusztulásával kell szembenézned.

Mi is az az üvegházhatás?

Légkörünkben bizonyos gázok foglyul ejtik a Nap infravörös sugárzását, pont úgy, mint egy üvegház falai. A túl sok üvegházhatású gáz a Föld felmelegedését okozza.

Mit tehetsz?

- Ne égess szemetet és falevelet, inkább gyűjtsd szelektíven és komposztálj!
- Csavard lejjebb a fűtést, s öltözz rétegesen!
- Ültess fákat, bokrokat, futtass növényeket a ház köré! Ezek nagyban segítik az optimális hőmérséklet megőrzését minden évszakban, hő- illetve szélfogók kellemesebbé teszik a forróságot, árnyékuk védelmet nyújthat a napsütés ellen.
- A ház szigetelésével és megfelelő árnyékolási technológiák (redőny, zsalugáter) használatával akár 10 °C különbséget is elérhetünk, így szükségtelenné válik az energiafaló klímaberendezések alkalmazása. Gondoltad volna, hogy az ablakok és ajtók megfelelő szigetelésével a fűtésszámla akár egynegyede is megtakarítható?
- Fogyassz kevesebb húst, mert a tehének, birkák, kecskék tenyésztéséből származó metán is üvegházhatást eredményez!
- Ültess fát! Ez egészen egyszerű és nagyon sokat segíthetsz vele a levegő tisztaságának megőrzésében.
- Járj biciklivel, vagy használj tömegközlekedést!
- Fedezd fel a megújuló energiaforrásokban rejlő lehetőségeket!

VÍZ NEM ÉLHETSZ NÉLKÜLE!

A víz az egyik legfontosabb alapszükséglet, amelyen minden élőlény osztozik. Nem élhetünk nélküle, mégsem vesszük tudomásul, hogy egyre kevesebb van belőle. Földünk vízkészletének kevesebb, mint 1%-a érhető el az emberi fogyasztás számára.

Táplálék- és folyadékhiány

Az éhezést legfeljebb 30 napig viseli el szervezetünk, míg a folyadék hiánya 3 napon belül kiszáradáshoz vezet.

Apró lépések, mellyel spórolhatsz

- Zuhanyozz! Így negyedannyi vizet használsz, mint kádban fürdéssel!
- Zárd el a csapot, amíg fogat mosol!
- Ellenőrizd a csapokat! Egy csöpögő csap naponta kb. 25 liter vizet pazarol el, pedig egy olcsón beszerezhető alátét felszerelése könnyen megoldja a problémát.
- Gyűjtsd az esővizet! Összegyűjtheted üres vödörökben, vagy állíts fel egy vizeshordót, ami összegyűjti az ereszből lefolyó vizet. Az esővizet felhasználhatod a kertben vagy akár autómosáshoz is.

- Kevesebb hús fogyasztása vízmegtakarítást jelent! Az állattenyésztés rengeteg vizet igényel, melyet másra is fel lehetne használni.
- A lehető legkevesebb szappant használd, és ha van választási lehetőség, akkor természetes, környezetbarát, biológiai úton lebomló szappant részesíts előnyben.
- Ne öntsd a lefolyóba a vegyszereket vagy olajat! Ezek ugyanis szennyezik a vizet, ráadásul a vízcsöveket is eldugíthatják vagy megrongálhatják. Nézz utána, hogy van-e a környéken olyan gyűjtőhely, ahol le lehet adni az ilyen termékeket.
- Ne dobálj szemetet a folyóba, tavakba vagy a tengerbe, inkább vidd magaddal haza strandolás után! A szennyezés ugyanis elpusztítja a halakat és a vízimadarakat.

Érdekesség

Egy Maliban élő ember átlagban 12 liter vizet fogyaszt naponta, ivást, evést, mosakodást egybevéve. Ezzel szemben a pazarló amerikai állampolgárok átlagosan 590 litert használnak naponta! Ebbe beletartozik az ivás, evés, mosakodás, de az olyan dolgoknak a fogyasztása is, amelyek gyártása rengeteg vizet igényel.

Tudtad?

Több mint hatezer gyermek hal meg naponta az iható víz, a víztisztítás vagy az alapvető higiénia hiánya miatt. A föld népessége 42%-ának nem állnak rendelkezésére az alapvető tisztítási rendszerek (a szennyvíz gyűjtése és kezelése). Több mint egymilliárd ember nem jut iható vízhez.

ÖKOLÓGIAI LÁBNYOM

Mi is az ökológiai lábnyom? Hogyan lehet kiszámítani?

A Földön minden élőlény hagy valami nyomot maga után. Ezek a nyomok persze szinte soha nem láthatók, sokszor csak a következményeit tapasztalhatjuk. Azokat a „lábnyomokat”, amelyeket a földi környezetünkön hagyunk, úgy is nevezhetjük, hogy ökológiai lábnyom. Ilyen ökológiai lábnyomot hagysz te is magad után, de van lábnyoma a családodnak, az iskolai osztályodnak, a városodnak, és a Föld összes lakójának is.

Az ökológiai lábnyom az a terület, amely károsodás nélkül meg tudja termelni az aktuális életvitelünkhöz szükséges javakat (élelem, energia stb.). Ennek a térnek a nagyságát méri az ökológiai lábnyom.

Te is kiszámolhatod és megértheted, hogy a természet forrásainak mekkora részét használod, s hogy mennyi természeti forrás áll a rendelkezésünkre. Ha ismered az ökológiai lábnyomod méretét, kis odafigyeléssel csökkenteni is tudod azt. Az ökológiai lábnyom az emberi fogyasztás sokféle kategóriájából tevődik össze.

A legfrissebb kutatások azt mutatják, hogy kevesebb, mint két hektár termőföld és tenger jutna minden emberre a Földön, ha azt egyenlően osztanánk el.

Számítsd ki Te is! Keresd fel az alábbi linket, és nézd meg, mekkora az ökológiai lábnyomod!

www.kothalo.hu/labnyom/

1. SZ. MELLÉKLET

A tudatos iskolás 6 pontja

1. Tervezd meg a vásárlást!

Írj listát! Csak olyan iskolaszert szerezz be, amelyre valóban szükséged van.

2. Óvakodj a mérgező anyagoktól!

- A ceruza külső lakkbevonata mérgező anyagot tartalmazhat. Válassz lakkozatlan, viaszolt ceruzát, vagy utántölthető rottingot! Lakkozatlant keress az ecsetekből is!
- Csak a legegyszerűbb, kaucsukból készült gumiradírt, víz alapú filctollat vásárolj meg! A színes, szagos rádiók ugyanis általában PVC-ből készülnek.
- Kerüld a PVC-ből készült iskolatáskát!
- Győződj meg róla, hogy a tanszer nem tartalmaz egészségre káros anyagot! Segítségére lehet a termékeken feltüntetett CE-jel és EN 71/3 szám, ami arra utal, hogy az adott termékben lévő vegyszertartalom határérték alatti.
- Ismert márkajelzésű, európai terméket válassz!

3. Jó minőségű, tartós terméket vásárolj!

Így sokkal kevesebb dolog kerül a szemétkbe. Keresd a természetes (fa, papír, textil), újrahasznosított anyagú eszközöket!

4. Add tovább!

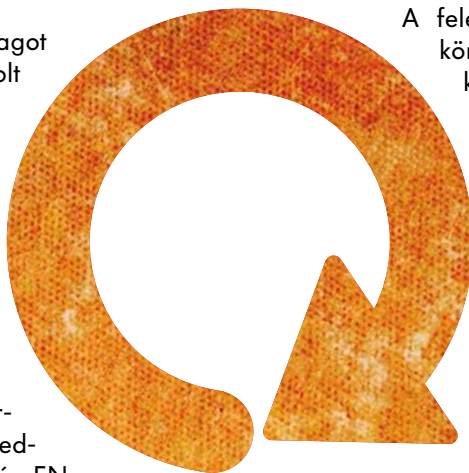
A felesleges, de jó állapotú tanszereket, könyveket könnyű továbbadni baráti, rokoni körökben; értékesíteni az interneten vagy felajánlani rászorulóknak, karitatív szervezeteknek.

5. Figyelj a csomagolásra!

Nem teszel jót a környezetnek, ha minden nap új műanyag zacskóban, vagy alufóliában viszed a tízóraidat. Használj inkább textil szalvétát, vagy műanyag tároló dobozt! A hulladékot szelektív gyűjtőbe vidd!

6. Bringázz a suliba!

Kerékpározással jót teszel az egészségednek és a környezetednek is. Hosszabb táv esetén, a tömegközlekedés a környezetet kevésbé terhelő megoldás. Ha pedig mindenképp az autót kell választani, akkor legalább próbálj telekocsit szervezni: egymás közelében lakó osztálytársakat, barátokat heti beosztással a családok felváltva vigyék iskolába, óvodába.

2. SZ. MELLÉKLET

Mérd le tudásod!

I. Teszt

1. Húzd alá, melyik környezetbarátabb?

- a) Vászon bevásárló szatyor / nylon zacskó.
- b) Száraz elem / tölthető akku.
- c) Eldobható borotva / villanyborotva.
- d) Műanyag flakonos mustár / üveges mustár.
- e) Filteres tea / teafű.

2. Mit jelent a szelektív hulladékgyűjtés?

- a) A szelektív hulladékgyűjtés azoknak a hulladékoknak az összegyűjtését jelenti, melyeket nem tudunk máshová tenni.
- b) A szelektív hulladékgyűjtés során anyagfajták szerint gyűjtjük a hulladékot.

3. A felsorolt anyagok közül melyek kerülhetnek a szelektív hulladékgyűjtésben használatos konténerek valamelyikébe: műanyag flakon, színes üveg, fehér üveg, papír.

- a) Mindegyik. b) Egyik sem. c) Csak fehér és színes üveg.

4. Amikor fehér vagy színes üveget teszel a szelektív hulladékgyűjtésben használatos konténerek valamelyikébe, rajta hagyhatjod-e a zárófedeleket (kupakot)?

- a) Igen. b) Nem. c) Csak a színesen.

5. Miért jó a szelektív hulladékgyűjtés?

- a) Mert ha külön gyűjtjük a hulladékokat, akkor később lehet hasznosítani.
- b) Azért, hogy külön szeméttelpre kerüljenek, mert mindegyik kezelésére más-más előírás vonatkozik.

6. Mit gondolsz, melyik bír a legjobb hatással a környezetre?

- a) A helyi piacon vásárolt gyümölcsöt magam fagyasztom le.
- b) Fagyasztott gyümölcsöt vásárolok egy áruházláncban.
- c) Frissen veszem a dél-amerikai országból származó gyümölcsöt.

7. Tudod-e miért környezetbarátabb a papírcsomagolás, mint a műanyag?

- a) A papír szebb, mint a műanyag csomagoló.
- b) A papír lebomlik, a műanyag nem.
- c) Nincs közöttük különbség.

8. Te is hallottad? Mi a népszerű műanyag szelektív gyűjtési szlogen?

- a) Tapossa laposra.
- b) Állítsa sarokba.
- c) Olvassza aszfaltba.

9. Válaszd ki a környezetvédelmi szempontból legjobb csomagolást!

- a) Tetrapack doboz. b) Visszaváltható műanyag palack.
- c) Alumínium doboz. d) Visszaváltható üveg.
- e) Eldobható műanyag palack.

10. Tudod-e, mikor ünnepeljük a Környezetvédelmi Világnapot?

- a) Június 5. b) Augusztus 19. c) December 8.

11. Melyik energiaforrás nem sorolható a megújuló energiaforrások közé?

- a) Atomenergia. b) Szélenergia. c) Napenergia.

II. Igaz vagy hamis?

- A hulladék keletkezése egyidős az étellel.
- Az emberi civilizáció fejlődésének eredményeképpen a hulladéktermelés csökkent.
- A szemét nem ugyanazt jelenti, mint a hulladék.
- Csak szilárd háztartási hulladék van.
- Ha az évente Magyarországon összegyűlt műanyag palackokat egymásra halmoznánk, olyan magas lenne, mint a Mount Everest.
- Az elhasználdott fénycsövek, energiatakarékos kompakt fénycsövek veszélyes hulladékok. Nem szabad ezeket a háztartási szemét közé dobni.
- A szelektíven gyűjthető műanyag hulladék a gyűjtőszigeteken a lila színű konténerbe kell, hogy kerüljön.
- A Föld Napját minden év március 22-én ünnepeljük.
- Az alumínium dobozok újrahajsznosításával 95%-os energia-, jelentős bauxit és édesvíz megtakarítás érhető el.
- A komposztálás jelentősen csökkenti az ózonréteg vastagságát.
- A szelektív hulladékgyűjtő konténerek közül a kék színű szolgál a papír tárolására.

3. SZ. MELLÉKLET

Fogadalom

Én,
 a(z)

.....
 (iskola és osztály megnevezése) tanulója ezennel fogadom,
 hogy felelősen gondolkodó állampolgárként csökkenteni fogom a szén-dioxid kibocsátást azáltal, hogy megteszem az ehhez szükséges apró lépéseket a napi életvitem során.

Dátum:

Aláírás:

Felhasznált irodalom:

1. Mathias Anna: Hulladékos kisokos, Budapest (2001)
2. www.szelektiv.hu
3. Marianne Lambrecht-Eric Lucikx: Agir pour la Terre (A magyar fordítás megjelent 2012-ben az Alexandra Kiadó gondozásában Tegyük a földért! címmel)
4. www.mkne.hu

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujsechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.